

พยาธิใบไม้ในหอยแมลงภู่ *Perna viridis* (Linnaeus, 1758)

บริเวณแพเลี้ยงหอย คลองบางคูก จังหวัดภูเก็ต

ฉันทนา แก้วตาปี* ประดิษฐ์ชนชื่นชอบ^๒ และ กัตติกา ตูวิเชียร^๓

^๑ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งภูเก็ต

^๒สถาบันวิจัยสุขภาพสัตว์น้ำชายฝั่ง

^๓ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งสตูล

บทคัดย่อ

เก็บตัวอย่างหอยแมลงภู่ที่แขวนเลี้ยงบริเวณแพเลี้ยงหอยในคลองบางคูก จังหวัดภูเก็ต ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2549 - มกราคม 2550 ทุกเดือนๆ ละ 30 ตัว จากการตรวจวินิจฉัยพบตัวอ่อนพยาธิใบไม้ใน ระยะสปอโรซิสต์ (sporocyst) และระยะเซอคาเรีย (cercaria) ที่บริเวณเหงือก ต่อมผลิตน้ำย่อย (digestive gland) และอวัยวะสืบพันธุ์ (gonad) ของหอยแมลงภู่เพศเมีย ทำให้หอยแมลงภู่มีการตายจำนวนมาก ในเดือน เมษายน พฤษภาคม และมีถุนายน โดยมีอัตราการติดเชื้อ (infection rate) เท่ากับ 10, 10 และ 25% ตามลำดับ เมื่อนำเนื้อเยื่อหอยแมลงภู่บริเวณที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ระยะสปอโรซิสต์อาศัยอยู่ มาศึกษาทางพยาธิสภาพ พบว่าเกิดการบวมของเหงือกทำให้ Epithelium cell ของเหงือกเสื่อมสภาพ หลุดลอก และเกิดการตายของเนื้อเยื่อบริเวณเหงือก นอกจากนี้ตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ยังเข้าฝังตัวในต่อมผลิตน้ำย่อยและอวัยวะสืบพันธุ์ ทำให้เกิดการตายของเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน เมื่อเขี่ยตัวอ่อนระยะเซอคาเรียออกมาส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์พบว่ามีรูปร่างยาวเรียว ลำตัวใสไม่มีสี มีความยาวระหว่าง 0.40 – 0.48 มิลลิเมตร หางสั้นและกว้าง มีเส้นสายที่ยาวมาก 2 เส้น ปากอยู่บริเวณด้านท้องตอนกลางลำตัว ปลายสุดทางด้านหน้ามีซัคเกอร์ที่เป็นกล้ามเนื้อใหญ่แข็งแรง (Rhynchus sucker like) ทำหน้าที่ในการยึดเกาะเข้าบ้าน ซึ่งจากรูปร่างของเซอคาเรียสามารถจำแนกพยาธิใบไม้ที่พบได้ว่าอยู่ในครอบครัว Bucephalidae

คำสำคัญ: พยาธิใบไม้ หอยแมลงภู่ ปรสิติ

*ผู้รับผิดชอบ : ๑๐๐ หมู่ ๔ ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ๘๓๑๑๐ โทร. ๐ ๓๖๒๑ ๕๓๓๐

e-mail: keawtapee@yahoo.com